

<https://doi.org/10.15407/rksu.34.100>
УДК 929(477)Грінченко«2019/2023»

Олена Політова, кандидат історичних наук,
завідувач кафедри інформаційних комунікацій, Київський
столичний університет імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)
E-mail: o.politova@kubg.edu.ua
ORCID: 0000-0002-6516-0828

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГРІНЧЕНКОЗНАВСТВА В НАУКОВИХ ВИДАННЯХ: БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ЗРІЗ У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

Мета роботи. На основі бібліографічного узагальнення видань і публікацій українських науковців за період 2019—2023 рр. стисло охарактеризувати тематику грінченкознавчих досліджень та окреслити сучасні тенденції в розвитку основних напрямів грінченкознавства. **Методологія дослідження** базується на принципах історизму, об'єктивності, а також на бібліографічному, хронологічному, проблемно-тематичному та аналітичному методах. **Наукова новизна** полягає в опрацюванні тематичного спектру видань і публікацій із грінченкознавства сучасного періоду, стислому розкритті їхнього змісту в різних наукових аспектах, що певною мірою дозволяє оцінити нинішній стан грінченкознавства та внесок освітніх закладів і наукових установ, окремих науковців у його розвиток. **Висновки.** Наукові дослідження літературної та публіцистичної творчості, ідей, громадсько-політичної та педагогічної діяльності Бориса Грінченка в період 2019—2023 рр. здійснювали фахівці освітньої сфери, історики, архівісти, бібліотечні спеціалісти. Результати своєї праці науковці активно висвітлювали як у дисертаційних роботах, монографіях, наукових збірниках, так і в окремих публікаціях на сторінках періодичних видань — «Українського історичного журналу», «Східноєвропейського історичного вісника», електронного фахового журналу «Синopsis: текст, контекст, медіа», «Київські історичні студії», «Освітологія» та ін. Обсяг та багатоманітність проблематики у структурі інформацій-

Цитування: Політова О. Актуальні питання грінченкознавства в наукових виданнях: бібліографічний зріз у сучасному вимірі. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2024. № 3 (34). С. 100—121. <https://doi.org/10.15407/rksu.34.100>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2024. Стаття опублікована за умовами відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

ного потоку з грінченкознавства в сучасний період актуалізують потребу у створенні окремого бібліографічного посібника — «Грінченкознавство».

Ключові слова: Борис Грінченко, грінченкознавство, бібліографія, наукові видання, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2019—2023 роки.

Актуальність теми дослідження. Вивчення особливостей розвитку грінченкознавства за цифрової доби складно уявити без аналізу сучасного наукового доробку з цього напрямку. Актуальність узагальнення інформації про нові грінченкознавчі дослідження зумовлена активною розбудовою грінченкознавства як міждисциплінарного напрямку наукових досліджень. Постать Б. Грінченка, 160-річчя з дня народження якого нещодавно відзначали в Україні, дослідниками розглядається в різних аспектах — як письменника, публіциста, історика, громадсько-культурного та політичного діяча, літературознавця, етнографа. Сьогодні кожному грінченкознавцю важливо мати відомості про сучасні видання й публікації, в яких можна знайти нові дані щодо багатогранної діяльності Б. Грінченка та осіб з його оточення. Така інформація зазвичай виявляється під час моніторингу контенту бібліотечних сайтів — в електронних каталогах, повнотекстових та бібліографічних базах даних тощо. Опубліковані огляди персональної бібліографії Б. Грінченка свідчать про розмаїття проблематики грінченкознавчих досліджень, разом з тим постійне зростання цього інформаційного потоку актуалізує необхідність вивчення його сучасної структури та відповідного узагальнення. Аналіз нових випусків української метабібліографії та опублікованих біобібліографічних показників про Б. Грінченка показав, що посібників, які містять відомості про грінченкознавчі дослідження, — одиниці, їхні хронологічні межі вже необхідно розширити, а розділи, що включають публікації про нього та осіб з його оточення, — доповнити.

Аналіз досліджень і публікацій. Основою для формування джерельної бази цього огляду слугували інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (НБУВ), Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, Національної історичної бібліотеки України, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського (ДНПБУ імені В.О. Сухомлинського), Бібліотеки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка та регіональних книгозбірень країни.

Вивчення багатогранної спадщини Грінченка нині здійснює велика наукова спільнота грінченкознавців, кожен із представників якої має свою нішу, свій напрям роботи. Тему біобібліографічної інформації як джерельної бази історико-біографічних досліджень в останні роки в різних аспектах розглядали О. Веремчук, В. Кононенко, Н. Любовець, О. Матвійчук, В. Попик, Н. Філіппова, О. Яценко та ін. У контексті тематики даної студії слід зазначити, що О. Веремчук та О. Матвійчук, аналізуючи підготовлені фахівцями провідних бібліотек України персональні бібліографічні

покажчики, які вийшли до 2018 р., підкреслили: «покажчики про Бориса Грінченка є засобом популяризації його життєтворчості, допомагають зробити певні узагальнення та висновки про внесок цієї постаті у вітчизняну та світову науку, освіту і культуру. Їх по праву можна вважати достовірним джерелом історико-біографічних досліджень, оскільки кожен із бібліографічних матеріалів вміщує видання із фондів конкретної бібліотеки, а разом вони подають цілісну картину видань, присвячених цій особі» [16, с. 96]. На прикладі інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» ДНПБУ ім. В.О. Сухомлинського, в якому чільне місце відведено Б. Грінченку [11], автори показали перспективність нового типу персональних БП з використанням мультимедіа-ресурсів.

В електронній бібліотеці «Україніка» на сайті НБУВ користувачі також мають змогу ознайомитися з біографією Б. Грінченка, його творчою, публіцистичною та науковою спадщиною, науковими розвідками в галузі грінченкознавства, а також використати мультимедійні ресурси.

Осередком грінченкознавчих досліджень уже багато років є Київський столичний університет імені Бориса Грінченка (далі — КУБГ). Стислу інформацію про історію грінченкознавства, сучасний стан досліджень, наукові центри та основні напрями роботи грінченкознавців розміщено на сторінці кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства КУБГ у рубриці «Грінченкознавство». На сайті його бібліотеки у розділі «Е-ресурси» є рубрика «Спадщина Бориса Грінченка», в якій можна перейти на повнотекстову колекцію творів Б. Грінченка. В електронному каталозі виокремлена спеціальна рубрика «Грінченкознавство», втім, вона містить переважно бібліографічні описи видань творів письменника. Фахівцями Університету спільно з Музеєм книги і друкарства до 150-річного ювілею Бориса Грінченка підготовлено каталог книг, які зберігаються в бібліотеці КУБГ [29]. Цей каталог містить інформацію про дисертації, монографічні праці, матеріали наукових та науково-практичних конференцій, публікації в засобах масової інформації та фаховій періодиці різних років, що презентують творчий доробок науковців Університету до 2013 р. Передусім слід виокремити опубліковані в досліджуваній проміжок часу вже широко відомі серед грінченкознавців наукові видання, присвячені життю і діяльності Б. Грінченка: монографії Т. Вірченко і Р. Козлова [19], М. Лашко [39], В. Яременка [56, 59]. Цінним джерелом для практичної викладацької роботи став підготовлений фахівцями КУБГ науково-методичний посібник «Грінченківські етюди. "Україна! В цьому слові для мене все"», який містить історико-літературні студії про багатоманітну творчість Б. Грінченка та публікації про методичний досвід педагогів у використанні Грінченкової спадщини на заняттях та в позаурочний час [23].

Слід також підкреслити значення присвячених вивченню життя і різнобічної громадсько-просвітницької діяльності Б. Грінченка досліджень

О. Коляденко [35—37]. У її дисертаційній роботі, захищеній у 2021 р. у КУБГ, виділено та охарактеризовано п'ять основних періодів у розгортанні грінченкознавства [35]. Дослідниця довела, що наразі в Україні сформувалася самостійна галузь гуманітарного знання — грінченкознавство, яке складається з численних, різних за тематикою, формою, форматом праць — біографічно-персоналістичних (спогади, епістолярій), аналітико-інтерпретаційних (монографії, дисертації, наукові статті), популяризаторських. І дійсно, до прикладу, нещодавно, до 160-річного ювілею Б. Грінченка, науковою спільнотою КУБГ видана хрестоматія «Борис Грінченко: сам про себе й у спогадах сучасників» [14]. Автори цього видання, маючи на меті розширити навчально-дослідницькі обрії студентів-грінченківців, зібрали в посібнику джерела особового походження — автобіографічні й мемуарні тексти, що містять важливі матеріали до біографії Б. Грінченка. З цих джерел можна довідатися про суспільно-політичні переконання, педагогічне, літературне і громадське служіння Грінченка, його комунікаційне коло (рідних, друзів, співробітників, недругів), а також про ставлення до нього сучасників.

Отож основну частину актуальної інформації з грінченкознавства нині можна знайти в електронних ресурсах бібліотечних та освітніх установ. Однак переважно це ретроспективні дані, тож відсутність узагальнених відомостей щодо видань і публікацій із сучасного грінченкознавства та розпорошеність цієї інформації по різних ресурсах актуалізують необхідність її бібліографічного впорядкування.

Мета статті — на основі бібліографічного узагальнення видань і публікацій із грінченкознавства, опублікованих у 2019—2023 рр. в Україні, стисло охарактеризувати тематику грінченкознавчих досліджень сучасного періоду, окреслити основні тенденції в розвитку грінченкознавства.

Виклад основного матеріалу. Укладений нами на основі відкритих джерел бібліографічний список про грінченкознавчі дослідження сучасного періоду (далі — Список) включає перелік кількох десятків грінченкознавчих видань і публікацій, що побачили світ упродовж останнього п'ятиріччя — 2019—2023 рр. Не претендуючи на вичерпність, Список став підґрунтям для аналізу тематичної структури грінченкознавчих наукових розвідок, що дозволяє виявити пріоритетні напрями, які були в полі зору дослідників у вказаний період та охарактеризувати їх публікаційну активність, простежити внесок вітчизняних наукових колективів у розвиток грінченкознавства. Разом з тим, якщо книжкова продукція, зокрема монографії про Б. Грінченка, знайшла відгук у рецензіях [1], презентувались у соціальних мережах та на видавничих сайтах, у бібліотеках, то публікації в періодичних виданнях потребують окремого узагальнення та стисло розкриття змісту.

Для тематичного аналізу виявлені публікації нами згруповано за кластерами відповідно до розмаїття напрямів наукових досліджень образу

Б. Грінченка: як педагога, письменника, мовознавця, лексикографа, етнографа, публіциста, громадсько-культурного діяча, видавця.

Насамперед доцільно виокремити узагальнюючі статті: до прикладу, на сторінках часопису «Проблеми політичної історії України» Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Л. Захарова висвітлила результати дослідження історіографічної традиції у вивченні постаті Б. Грінченка [27]. Молода дослідниця виділила основні історіографічні етапи у вивченні особистості видатного українського просвітителя, письменника, укладача одного з перших академічних словників української мови та акцентувала на сучасному періоді розробки цієї проблематики. Докладно проаналізувавши літературу, в якій фігурувало ім'я Б. Грінченка, авторка дійшла висновку, що науковці глибоко досліджували багатоаспектні питання його творчої спадщини: педагогічні ідеї, літературні твори, лінгвістичні засади опрацювання текстів і т. ін. Л. Захарова підкреслила: «...магістральними лініями, які розкривають становлення Б. Грінченка як представника української національної еліти, є: 1) вплив родинного середовища, в якому виховувався вчений; 2) історичні умови, в яких жив Б. Грінченко; 3) соціокультурний і духовно-світоглядний розвиток науковця протягом життя; 4) збереження власної українськості та національної ідентичності; 5) наявність помітного внеску в розбудову України; 6) поєднання власної долі з долею України» [27, с. 68].

Використання надбань педагогічної спадщини минулого та запровадження інноваційних підходів у її тлумаченні, презентації та практичному використанні в реальному навчально-виховному процесі сучасної вищої школи — один із ключових напрямів грінченкознавчих досліджень. Саме роки вчительської праці стали періодом зростання Б. Грінченка як письменника, публіциста, критика, тож у контексті зазначеного неабияку цінність мають дослідження його педагогічних ідей. Можливість застосування у практичній площині педагогічної й мовознавчої спадщини митця для сучасної системи освіти та виховання підростаючого покоління розглядала у своїй публікації Л. Хмельницька [52]. В умовах тотальної заборони поширення української мови Б. Грінченко одним із перших порушив питання застосування рідної мови в навчальному процесі недільних шкіл. Дослідниця наголосила, що в історію українського народу він увійшов не лише як видатний учений, а передусім як потужний представник плеяди «будителів» національної свідомості, невтомний будівничий національної державності та зачинатель покоління істинних патріотів України [52, с. 69].

С. Барабаш та О. Бурко в «Закарпатських філологічних студіях» опублікували аналіз народопросвітніх планів Бориса та Марії Грінченків у педагогічній сфері, увели до наукового обігу лист Христини Алчевської до Бориса Грінченка від 20 вересня 1887 р., оприлюднили факти з архівних документів, які свідчать про цілеспрямоване нищення самої суті понять «Україна»,

«українське» [7]. У висновках свого дослідження автори підкреслили, що нове прочитання архівних матеріалів спонукає до критичної оцінки насадженої мовної політики та постатей, які діяли на цих засадах [7, с. 168]. Про формування Бориса Грінченка як педагога-народолюбця йшлося також у повідомленні Л. Захарової [28].

Переважна частина наведених у Списку результатів наукових розвідок присвячена літературній творчості Б. Грінченка. Зокрема, грінченківські твори історичної тематики, які без примітивізації та спотворення фактів талановито популяризують історію України, досліджено в науковій праці В. Огнев'юка та С. Андрєєвої [44]. Автори показали, що Б. Грінченко акцентував увагу на діяльності кількох українських гетьманів, зокрема він критично ставився до Б. Хмельницького та Переяславської угоди з Москвою 1654 р., вважав цю угоду вимушеною, історично трагічною для української державності, а державотворчу діяльність і геополітичні комбінації І. Виговського та П. Дорошенка оцінив як досвід боротьби з московськими впливами.

Художні інтенції Бориса Грінченка-драматурга розглянуто у статті Т. Вірченко [18]. У висновках свого дослідження вчена зазначила: «У драматургії Б. Грінченка можемо спостерігати особистісний тип ідентичності. Особистість зі стійкою ідентичністю керується такими цінностями, як відповідальність, щирість, гідність, повага. Конструювання пам'яті здебільшого відбувається на поведінковому та емоційному рівнях. У перспективі доцільно не тільки дослідити емоційний інтелект дійових осіб п'єс Б. Грінченка, а й простежити конструювання ідентичності в усій художній спадщині письменника» [18, с. 13].

У публікації Л.М. Спірідонової здійснено ідейно-художній аналіз умовно історичної п'єси Бориса Грінченка «Ясні зорі» (1894), розкрито ідейно-естетичну сутність цієї його першої історико-патріотичної драми, тема якої — боротьба українського народу проти татаро-турецьких завойовників [49]. У п'єсі висвітлено події періоду Руїни — тяжкого лихоліття й міжусобних чвар, які настали в Україні після смерті Богдана Хмельницького. Авторка підкреслила риси романтизму та модернізму драми, які свідчать, що ця історична п'єса є перехідним етапом від народницької реалістичної драми до новітньої модерної.

Інший ракурс літературної творчості Б. Грінченка — поетичний — досліджували Р. Козлов [34], Н. Левчик [41]. Як відомо, вперше вірші Бориса Грінченка були опубліковані в галицькому журналі «Світ» (1881—1882) та альманасі «Рада» (1883—1884). З першими публікаціями віршів пов'язана історія псевдонімів Бориса Грінченка, тож Р. Козлов у своїй статті висловив припущення щодо джерел їхнього походження. Три етапи творчого становлення Бориса Грінченка як поета проаналізувала Н. Левчик: ранню поезію 1880-х, вірші 1890-х та 1900-х років [41]. Учена вивчила образно-тематичні,

стильові, жанрові характеристики його поетичної творчості, приділила увагу версифікаційній будові вірша. Зокрема, авторкою зауважено новаторство байки Грінченка, яке полягає не лише в тематичному, жанровому її збагаченні, а й в образному оновленні.

У публікації О. Олексюк та О. Лігус — фахівців з Факультету музичного мистецтва і хореографії КУБГ — показано, що грінченківська поезія в усьому розмаїтті її образно-емоційних інтонацій є благодатним матеріалом для розвитку творчої діяльності студентів [45, с. 70].

Естетичну парадигму письменника аналізувала О. Вовк [20]. У висновках свого дослідження вчена зазначила: «Грінченкові твори позначені різноаспектними й різнотональними якостями, зокрема загостреними психологічними колізіями, частою присутністю драматичних або трагічних розв'язок, натуралістично відвертими вражаючими подробицями, романтичною мелодійністю, експресивними закличками та інтенціями, реалістичною деталізованістю побуту, службових відносин та міжособистісних конфліктів» [20, с. 10]. В іншій публікації О. Вовк розглядала різножанрові й адаптовані до дитячого досвіду амбівалентні твори Б. Грінченка, об'єднані в ціннісні блоки, такі як національна просвіта (казка «Кузьмина», оповідання «Екзамен», «Дзвоник»), національна література (байки «Сорока», «Орел та Сонце», оповідання «З заздрощів»), соціальна справедливість (оповідання «Грицько», «Украла», «Без хліба», «Сама, зовсім сама», «Палії»), релігійність (поезії «Рибалка», «Горе вам!», поема «Перша жінка», казка «Сирітка», оповідання «Хатка в балці») [21]. У висновках авторка підкреслила, що в цих творах письменник актуалізував низку християнських цінностей, моральні принципи релігійного буття українця: вартісність молитви, людяного ставлення до ближнього, відчуття присутності Бога, усвідомлення наявності небесного в земному житті, долання гордині та бажання здобути багатство за будь-яку ціну [21, с. 30].

Аналіз оповідань Б. Грінченка «Без хліба» та В. Винниченка «Голод», здійснений М. Лаврусенко, показав проблему поведінки людини, яка опинилась у скрутному матеріальному становищі, що призвело до голоду [38]. Дослідниця зазначила, що змалювання психології людини в ситуації голоду в оповіданні «Без хліба» відповідає канонам реалістичної стильової манери: реаліст Б. Грінченко виправдовує свого героя, верх над його поведінкою бере християнська мораль, яка змушує людину визнати свій гріх і стати на шлях праведного життя [38, с. 104].

Окремі публікації науковців містять порівняльні характеристики творчості Б. Грінченка та його сучасників. До прикладу, у статті Н. Бойко досліджено прозові твори двох представників української літератури останньої чверті XIX ст. — Олександра Кониського і Бориса Грінченка [12]. Мета цієї роботи — на прикладі творів представників старшого і молодшого покоління українофілів простежити, чи змінювалися ідеї національного руху та

настрої в колі українських громадсько-культурних діячів. Ці твори, з одного боку, розширюють жанрово-стильові можливості тогочасної української прози, з іншого, — втілюють намагання в межах реалістичної художньої системи змоделювати бажану суспільну реальність. Зокрема, авторка зазначила: «У творах і Кониського, і Грінченка "нові люди" — це герої-ентузіасти, вони прагнуть сформувавши відповідне середовище, згуртувати однодумців і послідовників, щоб реалізувати культурницьку програму, однак їм не завжди вдається досягти бажаного результату в масштабах більшої соціальної групи. З-поміж причин такого неспіху — неоднорідність оточення інтелігентів-культурників, адже і Кониський, і Грінченко звертають увагу на те, що рано чи пізно між соратниками з'являються суперечності» [12, с. 179]. Ф. Левітас, Ю. Ковбасенко та О. Салата, розглянувши на сторінках «Українського історичного журналу» авторські концепції українсько-єврейських відносин у творах Шолом-Алейхема та Б. Грінченка, показали позитивний бік цих відносин у контексті спільної історії ХХ ст. та засвідчили, що літературні твори можуть слугувати джерелами недеформованої, достовірної історичної інформації [40].

Мета іншої наукової розвідки співавторів О. Бурко та С. Барабаш — виявити та оприлюднити раніше не відомі широкому загалу архівні матеріали, пов'язані з діяльністю Д. Марковича та Б. Грінченка, а також зіставити їхні біографії [15]. У цьому дослідженні здійснено порівняльний аналіз важливих життєвих подій у житті Б. Грінченка і Д. Марковича: перебування в Херсоні, членство в Українській радикальній партії, в товаристві «Просвіта», співпраця у «Громадській Думці», публікації тощо. Про те, що Б. Грінченко мав намір створити окремий вид літератури — епістолярну літературу, зокрема й інтимну епістолярну зі щиро почуттєвим патріотичним змістом і високою культурою викладу, йдеться у статті В. Яременка [57]. Автор також висвітлив проблематику унормування мови, літератури, науки в листах Бориса Грінченка, а також редакторські особливості перекладу Біблії.

Декан факультету української філології, культури і мистецтва КУБГ І. Руснак уперше в українському літературознавстві дослідила теоретичну працю Б. Грінченка «Регулирование вдохновения» (1893), яка зберігається в Інституті рукопису НБУВ [47]. Метою цієї наукової розвідки визначено осмислення теоретичних поглядів мислителя на проблему натхнення як особливого творчого стану митця. Вчена робить висновок, що міркування Б. Грінченка про природу художньої творчості, взаємини мистецтва і дійсності, пізнавальні та виховні можливості літератури, позитивного героя, суспільне призначення митця та багато інших значною мірою зберігають свою актуальність і нині [47, с. 243].

Мета оприлюднених у журналі «Архіви України» у 2020—2021 рр. наукових розвідок С. Андреевої та В. Андреева — введення до наукового обігу

неопублікованої та маловідомої публіцистичної спадщини Б. Грінченка [4, 5]. Зокрема, на основі аналізу виявленого в Інституті рукопису НБУВ оригінального документа — статті Бориса Грінченка «Підбрехачі», яка була написана як оперативна реакція на актуальні суспільні виклики в період виборів до I Державної думи Російської імперії в Київському генерал-губернаторстві наприкінці 1905 — на початку весни 1906 рр., — виявлено відповідність висловлених у документі ідей з іншими публіцистичними і народопроевітніми працями Б. Грінченка та програмними документами Української демократично-радикальної партії. Автори зауважили, що стаття «Підбрехачі» не містить ознак редакторської правки, вона є зразком тогочасного оригінального українського публіцистичного мовлення [4, с. 115].

У статті «Журналістика і публіцистика Бориса Грінченка в контексті сьогодення» В. Яременко зазначив: «Можемо стверджувати, що багатогранну свою діяльність він почав із публіцистики. Нею і закінчив своє коротке, сповнене роботи і боротьби життя» [58, с. 114]. Автор наголосив також, що свого часу саме заслуги Б. Грінченка в українській публіцистиці кінця XIX — початку XX ст. назвали «тихим героїзмом» [58, с. 115].

Основні ідеї Бориса Грінченка, висловлені ним як учасником «Братерства тарасівців» — однієї з перших політичних організацій Наддніпрянської України, що ставила за мету самостійний розвиток українців, розглянуто в публікації І. Стамбола [50]. Автор навів аргументи, що основним виразником ідей та значною мірою творцем ідеології «Братерства тарасівців» був саме Борис Грінченко, а публіцистичні статті «Листи з України Наддніпрянської» є значним доповненням до програмного документа тарасівців.

Безцінним є внесок Бориса Грінченка в розвиток української лексикографії. Його лінгвістичній діяльності присвячена праця дослідниць з Університету Григорія Сковороди в Переяславі Л. Довбні і Т. Товкайло [24]. Відзначивши, що вершиною наукової творчості Б. Грінченка стала праця всього його життя — 4-томне видання «Словарь української мови», авторки розглянули специфіку форми і змісту цієї унікальної роботи, показали її роль у процесі розвитку словникарської діяльності в Україні. О. Шалак на сторінках журналу «Синopsis: текст, контекст, медіа» висвітлила результати вивчення листування Каленика Шейковського і Бориса Грінченка та рецензії Б. Грінченка на «Опыт южнорусского словаря» як джерел до біографій цих науковців [54]. Авторка висвітлила наукові взаємини вчених, вказала на спільність їхніх зацікавлень, взаємну підтримку і допомогу, охарактеризувала обох як надзвичайно ретельних лексикографів, талановитих мовознавців, знавців фольклору.

У статті Т. Мороз розглянуто мовні одиниці козацького соціолекту, використані П. Кулішем та І. Пулюєм в українському перекладі книг Святого Письма та представлені у «Словарі української мови» Б. Грінченка [43]. Перспективою свого дослідження вчена вважає створення інтегрованих

історико-мовнолітературних спеціальних чи факультативних курсів щодо вивчення козацької доби в історії України та текстового і лексикографічного представлення елементів козацького соціолекту, що стане основою для комплексного історико-філологічного видання; а також укладання словника козацького соціолекту з ілюстративними контекстами не лише оригінальної та перекладацької спадщини П. Куліша, але й інших українських письменників, у творчому доробку яких є твори відповідної тематики [43, с. 11]. Результати дослідження питання культури мови в епістолярії Агатагела Кримського та Бориса Грінченка висвітлено у статті О. Черемської [53].

Кілька публікацій присвячено видавничій діяльності Б. Грінченка. Мета статті В. Волошенко і Т. Ніколаєвої — вивчення практик випуску в 1892—1896 рр. А. Кримським і Б. Грінченком українських книжок для народного читання на базі московського лубочного видавництва Є. Губанова [22]. Всупереч заборонам на випуск українських популярних видань, А. Кримський і Б. Грінченко у вказаний період спромоглися видати принаймні 11 книжок для «народного читання». Звернення до послуг московського лубочного книгаря вможливило їхній друк у знайомому селянам форматі та поширення українськими селами.

Про видавничу діяльність Б. Грінченка, яка особливого масштабу набула в Чернігові, де він організував єдине на той час в Україні народне видавництво україномовних книжок, ішлося також у вже згаданій публікації Л. Хмельницької: за період з 1894 по 1902 рр. Б. Грінченко видав близько 50 книжок для народу загальним накладом близько 170 тисяч примірників, у тому числі твори видатних класиків [52]. У цьому контексті привертає увагу дослідження епістолярної спадщини О. Лотоцького й Б. Грінченка щодо створення та поширення україномовної книжкової продукції, яке здійснила Н. Клименко [30]. Учена встановила, що активна діяльність О. Лотоцького була спрямована насамперед на поширення в Києві української друкованої продукції Бориса Грінченка, виданої в Чернігові. Важливо, що Н. Клименко вперше опублікувала архівні дані, які розкривають маловідомі подробиці цієї роботи.

Загалом рамки даного огляду не дозволяють детально розглянути всі публікації зі Списку, однак наведені бібліографічні характеристики наукових праць та можливість безпосереднього ознайомлення з їхніми текстами у відкритому доступі свідчать про розмаїття тематики грінченкознавчих досліджень сучасного періоду та актуальність бібліографічного узагальнення в цьому науковому напрямі. Даний бібліографічний зріз ілюструє зацікавленість вітчизняних наукових, освітніх, архівних, бібліотечних установ у популяризації нових знань про Бориса Грінченка, адже на сторінках своїх наукових збірників та журналів ці інституції систематично публікували результати грінченкознавчих досліджень. Як видно зі Списку, найбільше таких публікацій оприлюднено у виданнях КУБГ: електронному

фаховому журналі «Синопис: текст, контекст, медіа», «Київські історичні студії», «Освітологія» та інших, але серед наведених джерел є й часописи університетів з різних регіонів України — Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Житомирського університету імені Івана Франка, Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди, Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького, Ужгородського національного університету та ін. Грунтовні праці опубліковано на сторінках журналів «Архіви України», «Український інформаційний простір», «Українського історичного журналу», «Східноєвропейського історичного вісника», а також у наукових збірниках НБУВ «Українська біографістика», «Рукописна та книжкова спадщина України». Усе викладене спонукає до умовиводу, що обсяг та багатоманітність проблематики накопичених у вітчизняному інформаційному просторі джерел із грінченкознавства нині актуалізує необхідність створення окремого бібліографічного посібника — «Грінченкознавство».

Наукова новизна полягає в опрацюванні тематичного спектру видань і публікацій із грінченкознавства сучасного періоду, стислому розкритті їхнього змісту в різних наукових аспектах, що певною мірою дозволяє оцінити нинішній стан грінченкознавства та внесок освітніх закладів і наукових установ, окремих науковців у його розвиток.

Висновки. Аналіз видань і публікацій грінченкознавчої тематики, що побачили світ у 2019—2023 рр., показав, що у вказаний період спостерігався сплеск грінченкознавчих досліджень, спричинений зростанням інтересу до постаті видатного українця — прозаїка, драматурга, поета, педагога, публіциста, етнографа, мовознавця, видавця, громадського діяча. Дослідження його творчості, ідей, громадсько-політичної та педагогічної роботи здійснювали фахівці освітньої сфери, історики, архівісти. Результати цієї праці науковці висвітлювали як у дисертаційних роботах, монографіях, наукових збірниках, так і в окремих публікаціях на сторінках періодичних видань — «Українського історичного журналу», «Східноєвропейського історичного вісника», електронного фахового журналу «Синопис: текст, контекст, медіа», «Київські історичні студії», «Освітологія» та ін. Обсяг та багатоманітність проблематики у структурі інформаційного потоку з грінченкознавства в сучасний період актуалізує потребу у створенні окремого бібліографічного посібника — «Грінченкознавство».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова Г.А. Наукова і епістолярна спадщина Бориса Грінченка в осмисленні Василя Яременка // Українська біографістика. 2021. Вип. 22. С. 291—297.
2. Ангелова М. Синдром Грінченка: Драма словникового запасу // Синопис: текст, контекст, медіа. 2023. Том 29. № 1. С. 54—62. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2023.1.8>

3. Андреев В., Андреева С. Borys Hrinchenko and Dmytro Doroshenko: history of cooperation of ukrainian intellectuals = Борис Грінченко та Дмитро Дорошенко: історія співпраці українських інтелектуалів // Східноєвропейський історичний вісник. 2020. Вип. 16. С. 85—95. <https://doi.org/10.24919/2519-058x.16.210877>
4. Андреева С., Андреев В. Громадсько-політична діяльність Бориса Грінченка напередодні виборів до I Державної думи Російської імперії (з неопублікованої публіцистичної спадщини письменника) // Архіви України. 2020. № 3. С. 110—121. <https://doi.org/10.47315/archives2020.324.110>
5. Андреева С., Андреев В. «Я — меч, я — полум'я»: український визвольний рух у висвітленні Бориса Грінченка (з неопублікованої публіцистичної спадщини) // Архіви України. 2021. № 2. С. 85—100. <https://doi.org/10.47315/archives2021.327.085>
6. Андреева С., Лашко М., Яковлева І. Борис Грінченко в європейському соціокультурному просторі // Київські історичні студії. 2020. № 1. С. 150—157. <https://doi.org/10.28925/2524-0757.2020.1.20>
7. Барабаш С.М., Бурко О.В. Мовна позиція Б. Грінченка та Х. Алчевської: суголосся доби чи позиція // Закарпатські філологічні студії. 2022. Вип. 24(2). С. 165—168. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.24.2.33>
8. Беззуб Ю. Громадські та особисті взаємини Лесі Українки і Бориса Грінченка: попередні нотатки за листами поетеси // Українознавчий альманах. 2020. Вип. 26. С. 24—33. <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2020.26.3>
9. Беззуб Ю., Клименко Н., Дудар О. Гендерні установки та практики в родині Б. Грінченка за его-документами // Український історичний журнал. 2022. № 3. С. 119—133. <https://doi.org/10.15407/uhj2022.03.119>
10. Беззуб Ю., Клименко Н. Переплетення доль: сторінки взаємин Лесі Українки, Надії Кибальчич і Бориса Грінченка (за листами Лесі Українки) // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. 2022. Вип. 64. С. 174—195. <https://doi.org/10.15407/nr.64.174>
11. Бібліографія праць про життя і діяльність Б.Д. Грінченка / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В.О. Сухомлинського. URL: <http://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliografichni-resursy/vydatni-pedahohy/hrinchenko-b-d/publikatsiyi-pro-zhyttya-ta-diyalnist/>
12. Бойко Н. Інтелігенти-просвітники в прозі О. Кониського та Б. Грінченка: проблема реалізації // Синопис: текст, контекст, медіа. 2022. Том 28. № 4. С. 175—182. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2022.4.1>
13. Бондарева О., Бітківська Г., Брацкі А. Образ Бориса Грінченка і його контексти в п'єсі Мар'яни Ангелової «Синдром Грінченка» // Синопис: текст, контекст, медіа. 2023. Том 29. № 1. С. 47—53. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2023.1.7>
14. Борис Грінченко: сам про себе й у спогадах сучасників: хрестоматія / упоряд.: М. Будзар, А. Гедьо, О. Іванюк, Є. Ковальов. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. 360 с.
15. Бурко О., Барабаш С., Маркович Д. Б. Грінченко: життя на користь України // Закарпатські філологічні студії. 2021. Вип. 20(2). С. 94—98. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.20.2.18>
16. Веремчук О., Матвійчук О. Персональні бібліографічні покажчики як достовірне джерело історико-біографічних досліджень // Науково-педагогічні студії : наук. журнал. 2020. Вип. 4. С. 90—101. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2020-4-90-101>
17. Вінтонів М.О. Вінтонів Т.М., Горохова Т.О. Лінгвоукраїнознавчий підхід до навчання української мови як іноземної (на прикладі вивчення постаті Бориса Грінченка)

- // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки. 2022. Вип. 3(1). С. 111—119. <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2022-3-50-111-119>
18. Вірченко Т.І. Конструювання пам'яті як пошук ідентичності: художні інтенції Бориса Грінченка-драматурга // Вісник Житомирського університету імені Івана Франка. Філологічні науки. 2019. Вип. 2. С. 7—14.
 19. Вірченко Т., Козлов Р. Непокірний. Грані долі Бориса Грінченка : моногр. / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ. 2023. 372 с.
 20. Вовк О.В. Національне відродження в естетичній парадигмі Бориса Грінченка // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія. 2020. Вип. 45(1). С. 7—10. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.45-1.2>
 21. Вовк О.В. Національно-аксіологічні структури в амбівалентних творах Бориса Грінченка // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія. 2021. Вип. 51(2). С. 27—31. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.51-2.7>
 22. Волошенко В., Ніколаєва Т. Усупереч заборонам: видавничий проект А. Кримського та Б. Грінченка з випуску українських книжок для «народного читання» (1892—1896 рр.) // Український історичний журнал. 2022. № 2. С. 46—60. <https://doi.org/10.15407/uhj2022.02.046>
 23. Грінченківські етюди. «Україна! В цьому слові для мене все» : навч.-метод. посіб. / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Ін-т післядипломної пед. освіти, Навч.-вих. комплекс «Домінанта»; за заг. ред. М.Ф. Войцехівського, С.В. Уфімцевої; кер. авт. кол.: Ф.Л. Левітас, Н.М. Дика. Київ: АКМЕ ГРУП, 2019. 175 с.
 24. Довбня Л., Товкайло Т. Внесок Бориса Грінченка в розвиток української лексикографії // Теоретична і дидактична філологія. Серія: Педагогіка. Філологія. 2023. Вип. 35. С. 150—162.
 25. Дубінський В.А. Участь Бориса Грінченка у розробці аграрної програми українських радикалів Наддніпрянщини на початку ХХ ст. // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів. 2020. Вип. 19. Т. 1. С. 25—26.
 26. Захарова Л.В. Борис Грінченко і Христина Алчевська: до історії взаємин // Історія Дніпровського Надпоріжжя : мат. XII Дніпропетр. обл. іст.-краєзн. конф. (м. Дніпро, 09.11—12.11.2021). Дніпро, 2021. С. 41—44.
 27. Захарова Л.В. Український народолюбець-педагог Б.Д. Грінченко в історіографічному ракурсі // Проблеми політичної історії України. 2020. Вип. 15. С. 62—69. <https://doi.org/10.33287/11928>
 28. Захарова Л.В. Формування Бориса Грінченка як педагога-народолюбця // IV Всеукраїнські Яворницькі наукові читання, присвячені 165-річчю від дня народження академіка Д. І. Яворницького : тези доповідей (м. Дніпро, 06.11.2020). Дніпро, 2020. С. 116—118.
 29. Зібрання Грінченкіани Музею книги і друкарства України та Київського університету імені Бориса Грінченка : каталог до 150-річчя від дня народж. Б.Д. Грінченка / Музей книги і друкарства України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; упоряд.: М.О. Гринько та ін. Київ, 2013. 79 с.
 30. Клименко Н. Співпраця О. Лотоцького й Б. Грінченка щодо створення та поширення україномовної книжкової продукції у 1894—1900 рр. // Київські історичні студії. 2020. № 2. С. 98—105. <https://doi.org/10.28925/2524-0757.2020.2.14>

31. Клименко Н., Беззуб Ю. Політичні практики Б. Грінченка на зламі XIX—XX ст. у світлі его-документів (до 160-річчя від дня народження) // Український історичний журнал. 2023. Число 6. С. 152—172. <https://doi.org/10.15407/uhj2023.06.152>
32. Клименко Н., Беззуб Ю. Сторінки з біографії Анастасії Грінченко: трагічний 1908 рік та завершення «Лубенської справи» // Київські історичні студії. 2022. Вип. 2 (15). С. 66—75.
33. Козар Л. До розгляду листування Бориса Грінченка з Василем Степаненком: фольклористично-етнографічний аспект // Слов'янський світ. 2019. Вип. 18. С. 193—207.
34. Козлов Р. До історії перших публікацій віршів Бориса Грінченка // Літературний процес: методологія, імена, тенденції. 2022. № 20. С. 28—34.
35. Коляденко О.В. Погляди Бориса Грінченка щодо рідномовної (української) школи (остання третина XIX — початок XX століття): дис. ... канд. пед. наук / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2021. 275 арк.
36. Коляденко О.В. Погляди Бориса Грінченка на значення україномовних книг у просвіті населення на підросійських землях України (кінець XIX — початок XX ст.) // Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. 2020. Вип. 11. С. 196—204.
37. Коляденко О.В. «Словарь української мови» Бориса Грінченка і його значення в культурно-просвітному розвитку української нації (початок XX ст.) // Інноваційна педагогіка. 2020. Вип. 28. С. 37—43. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/28.6>
38. Лаврусенко М. Проблема голоду в оповіданнях Бориса Грінченка «Без хліба» й Володимира Винниченка «Голод»: психоаналітичний контекст // Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. Вип. 39 (2). С. 100—105. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/39-2-17>
39. Лашко М.В. Педагогічна і просвітницька діяльність Марії Грінченко (1863—1928) : моногр. / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2019. 269, [1] с.
40. Левігас Ф., Ковбасенко Ю., Салата О. Репрезентація українсько-єврейських відносин у творах Шолом-Алейхема та Б. Грінченка // Український історичний журнал. 2020. № 4. С. 77—84. <https://doi.org/10.15407/uhj2020.04.077>
41. Левчик Н. Поетичний світ Бориса Грінченка // Слово і Час. 2019. № 12. С. 33—43. <https://doi.org/10.33608/0236-1477.2019.12.33-43>
42. Маслюк Н.В. Лексикографічний аналіз синкретичних сполучних засобів (на матеріалі «Словника української мови» в 11 тт. та «Словаря української мови» за редакцією Б. Грінченка) // Мовознавчий вісник. 2021. Вип. 31. С. 26—39.
43. Мороз Т.В. Мовні одиниці козацького лексикону в українському перекладі Біблії П. Куліша—І. Пулюя та в «Словарі української мови» Б. Грінченка // Мовознавчий вісник. 2023. Вип. 34. С. 6—13.
44. Ogneviuk V., Andreyeva S. Borys Hrinchenko's views: the Ukrainian National Revolution in the middle of the XVIIth century in the coverage of the intellectual = [Історичні погляди Бориса Грінченка: Українська національна революція середини XVII ст. у висвітленні інтелектуала] // Східноєвропейський історичний вісник. 2021. Вип. 21. С. 68—77.
45. Олексюк О., Лігус О. Творчість Бориса Грінченка як генератор інноваційних форм роботи зі студентами мистецького профілю // Освітологія. 2022. № 11. С. 68—75.
46. П'ятаченко С.В. Фольклор села Нижня Сироватка у записках Бориса Грінченка // Наукові записки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Літературознавство: зб. наук. праць. 2019. Вип. 4 (94). С. 156—167.

47. Руснак І. Борис Грінченко про способи регулювання творчого натхнення // Синопис: текст, контекст, медіа. 2021. Том 27. № 4. С. 238—244. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2021.4.6>
48. Скопненко О., Цимбалюк-Скопненко Т. Борис Грінченко та Микола Лукаш: перегук поколінь // *Studia philologica*. 2019. Вип. 12. С. 110—114. <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2019.12.16>
49. Спірідонова Л.М. «Ясні зорі»: ідейно-художній аналіз умовно історичної п'єси Бориса Грінченка // *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 10 (3). С. 14—17.
50. Стамбол І.І. Борис Грінченко як ідеолог «Братерства тарасівців» // *Інтелігенція і влада. Історія: громад.-політ. наук. зб.* 2020. Вип. 42. С. 145—157.
51. Тарасенко І.Ю. Повсякденне життя селян прикордонних районів Поділля кінця ХІХ століття (за листами В.Г. Кравченка до Б.Д. Грінченка з архівних фондів Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського) // *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2023. Вип. 31. С. 335—378. <https://doi.org/10.15407/rksu.31.335>
52. Хмельницька Л. Націотворчі орієнтири науково-педагогічної та громадсько-просвітницької діяльності Бориса Грінченка // *Соціум. Документ. Комунікація. Сер. Іст. науки*. 2022. Вип. 14. С. 65—83.
53. Черемська О. Питання культури мови в епістолярії Агатангела Кримського та Бориса Грінченка // *Культура слова*. 2021. Вип. 95. С. 119—131. <https://doi.org/10.37919/0201-419X-2021.95.10>
54. Шалак О. Наукова співпраця Каленика Шейковського і Бориса Грінченка крізь призму епістолярного нарративу // *Синопис: текст, контекст, медіа* 2023. Том 29. № 3. С. 206—212. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2023.3.7>
55. Щока О. Тематичні групи фразем у творах Бориса Грінченка // *Синопис: текст, контекст, медіа*. 2019. Том 25. № 1. С. 53—58.
56. Яременко В. Борис Грінченко — національної ідеї смолоскип. 2-е вид. виправлене, допрацьоване, доповнене. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2022. 400 с. : іл.
57. Яременко В. Борис Грінченко про українські національні справи: епістолярний, мовний та редакторський аспекти // *Український інформаційний простір*. 2021. № 1. С. 175—196.
58. Яременко В. Журналістика і публіцистика Бориса Грінченка в контексті сьогодення // *Український інформаційний простір*. 2021. № 2(8). С. 108—128.
59. Яременко В.В. Наукова і епістолярна спадщина Бориса Грінченка : моногр. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 383 с.

Отримано 26 лютого 2024 р.

REFERENCES

1. Aleksandrova H.A. Naukova i epistoliarna spadshchyna Borysa Hrinchenka v osmysleni Vasylia Yaremenka [Scientific and epistolary heritage of Borys Hrinchenko in the interpretation of Vasyl Yaremenko]. *Ukrainska biohrafistyka* [Ukrainian Biographic Studies]. 2021. Iss. 22, pp. 291—297. [In Ukrainian].
2. Anhelova M. Syndrom Hrinchenka: Drama slovnykovoho zapasu [Hrinchenko Syndrome: Drama of Lexical Repertoire]. *Synopsys: tekst, kontekst, media* [Synopsis: text, context, media]. 2023. Vol. 29, No. 1, pp. 54—62. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2023.1.8>

3. Andrieiev V., Andrieieva S. Borys Hrinchenko ta Dmytro Doroshenko: istoriia spivpratsi ukrainskykh intelektualiv [Borys Hrinchenko and Dmytro Doroshenko: history of cooperation of Ukrainian intellectuals]. *Skhidnoievropeyskyi istorychnyi visnyk* [East European Historical Bulletin]. 2020. Iss. 16, p. 85—95. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.24919/2519-058x.16.210877>
4. Andrieieva S., Andrieiev V. Hromadsko-politychna diialnist Borysa Hrinchenka naperedodni vyboriv do I Derzhavnoi dumy Rosiiskoi imperii (z neopublikovanoi publitsystychnoi spadshchyny pysmennyka) [Public-political activities of Borys Hrinchenko on the eve of the elections to the I State Duma of the Russian Empire (from unpublished publicistic heritage of the writer)]. *Arkhivy Ukrainy* [Archives of Ukraine]. 2020. No. 3, p. 110—121. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.47315/archives2020.324.110>
5. Andrieieva S., Andrieiev V. "Ya — mech, ya — polumia": ukrainskyi vyzvolnyi rukh u vysvitlenni Borysa Hrinchenka (z neopublikovanoi publitsystychnoi spadshchyny) ["I am a sword, I am a flame": Ukrainian liberation movement in the interpretation of Borys Hrinchenko (from unpublished publicistic heritage)]. *Arkhivy Ukrainy* [Archives of Ukraine]. 2021. No. 2, pp. 85—100. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.47315/archives2021.327.085>
6. Andrieieva S., Lashko M., Yakovleva I. Borys Hrinchenko v yevropeiskomu sotsiokulturnomu prostori [Borys Hrinchenko in the European socio-cultural space]. *Kyivski istorychni studii* [Kyiv Historical Studies]. 2020. No. 1, pp. 150—157. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.28925/2524-0757.2020.1.20>
7. Barabash S.M., Burko O.V. Movna pozytsiia B. Hrinchenka ta Kh. Alchevskoi: suholossia doby chy pozytsiia [Linguistic position of B. Hrinchenko and Kh. Alchevska: consonance of the era or position]. *Zakarpatski filolohichni studii* [Transcarpathian Philological Studies]. 2022. Iss. 24(2), pp. 165—168. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.24.2.33>
8. Bezzub Yu. Hromadski ta osobysti vzaiemyny Lesi Ukrainky i Borysa Hrinchenka: popepredni notatky za lystamy poetesy [Public and personal relations between Lesya Ukrainka and Borys Hrinchenko: preliminary notes from the letters of the poetess]. *Ukrainoznavchyi almanakh* [Ukrainian Studies Almanac]. 2020. Iss. 26, pp. 24—33. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2020.26.3>
9. Bezzub Yu., Klymenko N., Dudar O. Henderni ustanovky ta praktyky v rodyni B. Hrinchenka za ego-dokumentamy [Gender attitudes and practices in the family of B. Hrinchenko according to his egodocuments]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal* [Ukrainian Historical Journal]. 2022. No. 3, p. 119—133. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/uhj2022.03.119>
10. Bezzub Yu., Klymenko N. Perepletennia dol: storinky vzaiemyn Lesi Ukrainky, Nadii Kybalchych i Borysa Hrinchenka (za lystamy Lesi Ukrainky) [Interweaving of fates: pages of relations between Lesya Ukrainka, Nadiya Kybalchych and Borys Hrinchenko (from the letters of Lesya Ukrainka)]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [Scientific Works of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine]. 2022. Iss. 64, pp. 174—195. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/np.64.174>
11. Bibliohrafiia prats pro zhyttia i diialnist B.D. Hrinchenka [Bibliography of works on the life and activities of B.D. Hrinchenko] URL: <http://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/hrinchenko-b-d/publikatsiyi-pro-zhyttya-ta-diyalnist/> (accessed on January 12, 2024). [In Ukrainian].
12. Boyko N. Intelihenty-prosvitnyky v prozi O. Konyskoho ta B. Hrinchenka: problema realizatsii [Intellectuals-educators in the prose of O. Konyskyi and B. Hrinchenko: the

- problem of implementation]. Synopsys: tekst, kontekst, media [Synopsis: text, context, media]. 2022. Vol. 28, No. 4, pp. 175—182. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2022.4.1>
13. Bondareva O., Bitkivska H., Bratski A. Obraz Borysa Hrinchenka i yoho konteksty v pie-si Mariany Anhelovoi "Syndrom Hrinchenka" [The image of Borys Hrinchenko and its contexts in Mariana Anhelova's play "Hrinchenko Syndrome"]. Synopsys: tekst, kontekst, media [Synopsis: text, context, media]. 2023. Vol. 29, No. 1, pp. 47—53. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2023.1.7>
 14. Borys Hrinchenko: sam pro sebe y u spohadakh suchasnykiv [Borys Hrinchenko: about himself and in the memoirs of contemporaries] / M. Budzar, A. Hedio, O. Ivaniuk, Ye. Kovaliov (Comps.). Kyiv: Borys Grinchenko Kyiv University, 2023. 360 p. [In Ukrainian].
 15. Burko O., Barabash S., Markovych D. B. Hrinchenko: zhyttia na koryst Ukrainy [Hrinchenko: a life for the benefit of Ukraine]. Zakarpatski filolohichni studii [Transcarpathian Philological Studies]. 2021. Iss. 20 (2), pp. 94—98. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.20.2.18>
 16. Veremchuk O., Matviychuk O. Personalni bibliografichni pokazhchyky yak dostovirne dzherelo istoryko-biografichnykh doslidzhen [Personal bibliographic indexes as a reliable source of historical-biographical research]. Naukovo-pedahohichni studii: naukovyi zhurnal. [Scientific-Pedagogical Studies: scientific journal]. 2020. Iss. 4, pp. 90—101. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2020-4-90-101>
 17. Vintoniv M.O., Vintoniv T.M., Horokhova T.O. Linhvokrainoznavchyy pidkhid do navchannia ukrainskoi movy yak inozemnoi (na prykladi vyvchennia postati Borysa Hrinchenka) [Linguocountry study approach to teaching Ukrainian as a foreign language (based on the study of Borys Hrinchenko's figure)]. Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka. Pedahohichni nauky [Bulletin of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University. Pedagogical Sciences]. 2022. Iss. 3 (1), pp. 111—119. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2022-3-50-111-119>
 18. Virchenko T.I. Konstruiuvannia pamiaty yak poshuk identychnosti: khudozhni intentsii Borysa Hrinchenka — dramaturha [Memory construction as a search for identity: artistic intentions of Borys Hrinchenko — playwright]. Visnyk Zhytomyrskoho universytetu imeni Ivana Franka. Filolohichni nauky [Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University. Philology]. 2019. Iss. 2, pp. 7—14. [In Ukrainian].
 19. Virchenko T., Kozlov R. Nepokirnyi. Hrani doli Borysa Hrinchenka [Unconquerable. Facets of Borys Hrinchenko's destiny]: monograph / Borys Grinchenko Kyiv University. Kyiv, 2023. 372 p. [In Ukrainian].
 20. Vovk O.V. Natsionalne vidrozhennia v estetychnii paradyhmi Borysa Hrinchenka [National revival in the aesthetic paradigm of Borys Hrinchenko]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii Filolohiia. [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Philology Series]. 2020. Iss. 45 (1), pp. 7—10. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.45-1.2>
 21. Vovk O.V. Natsionalno-aksiolohichni struktury v ambivalentnykh tvorakh Borysa Hrinchenka [National-axiological structures in the ambivalent works of Borys Hrinchenko]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii Filolohiia [Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Philology]. 2021. Iss. 51(2), pp. 27—31. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.51-2.7>

22. Voloshenko V., Nikolaieva T. *Usuperech zaboronom: vydavnychiy proekt A. Krymskoho ta B. Hrinchenka z vypusku ukrainskykh knyzhok dlia "narodnoho chytannia" (1892—1896 rr.)* [Against the Bans: The Publishing Project of A. Krymskyi and B. Hrinchenko on the Issue of Ukrainian Books for "Popular Reading" (1892—1896)]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal* [Ukrainian Historical Journal]. 2022. No. 2, pp. 46—60. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/uhj2022.02.046>
23. Hrinchenkivski etyudy. "Ukraina! V tsiomu slovi dlia mene vse" : navch.-metod. posib. [Hrinchenko Studies. "Ukraine! In this word, everything is for me": teaching aid / Borys Grinchenko Kyiv University, Institute of Postgraduate Pedagogical Education, Educational and Methodological Complex "Dominanta"; M.F. Voitsekhivskyi, S.V. Ufimtseva (Eds.); F.L. Levitas, N.M. Dyka (Leaders of the author team). Kyiv, 2019. 175 p. [In Ukrainian].
24. Dovbnia L., Tovkaylo T. *Vnesok Borysa Hrinchenka v rozvytok ukrainskoi leksykohrafi* [Contribution of Borys Hrinchenko to the development of Ukrainian lexicography]. *Teoretychna i dydaktychna filolohiia. Serii: Pedahohika. Filolohiia* [Theoretical and Didactic Philology. Series: Pedagogy. Philology]. 2023. Iss. 35, pp. 150—162. [In Ukrainian].
25. Dubinskyi V.A. *Uchast Borysa Hrinchenka u rozrobtsi ahrarynoy prohramy ukrainskykh radykaliv Naddnyprianshchyny na pochatku XX st.* [Borys Hrinchenko's Participation in the Development of the Agrarian Program of Ukrainian Radicals of the Naddnyprianshchyna Region at the Beginning of the 20th Century]. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiiienka: zbirnyk za pidsumkamy zvitnoi naukovoï konferentsii vykladachiv, doktorantiv i aspirantiv* [Scientific Works of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiienko National University: Collection of reports of the annual scientific conference of teachers, postgraduates and doctoral students]. 2020. Iss. 19. Vol. 1, pp. 25—26. [In Ukrainian].
26. Zakharova L.V. *Borys Hrinchenko i Khrystyna Alchevska: do istorii vziaymyn* [Borys Hrinchenko and Khrystyna Alchevska: On the History of Relations]. *Istoriia Dniprovskoho Nadporizhzhia. Materialy 12-i Dnipropetrovskoi oblasnoi istoryko-kraieznavchoï konferentsii. Dnipro, 09.11—12.11.2021* [History of the Dnieper Nadporizhzhia Region: materials of the 12th Dnipropetrovsk Regional Historical and Local History Conference], (Dnipro, November 9—12, 2021). Dnipro, 2021. Pp. 41—44. [In Ukrainian].
27. Zakharova L.V. *Ukrainskyi narodoliubets-pedahoh B. D. Hrinchenko v istoriografichnomu rakursi* [Ukrainian Educator and Pedagogue B. D. Hrinchenko in Historiographic Perspective]. *Problemy politychnoi istorii Ukrainy* [Problems of Political History of Ukraine]. 2020. Iss. 15, pp. 62—69. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.33287/11928>
28. Zakharova L.V. *Formuvannia Borysa Hrinchenka yak pedahoha-narodoliubtsia* [The Formation of Borys Hrinchenko as a Pedagogue-Populist]. *4 Vseukrainski Yavornytski naukovi chytannia, prysviacheni 165-richchiu vid dnia narodzhennia akademika D.I. Yavornytskoho* [4 All-Ukrainian Yavornytskyi Scientific Readings, dedicated to the 165th anniversary of the birth of academician D.I. Yavornytskyi (Dnipro, November 6, 2020)]. Dnipro, 2020. Pp. 116—118. [In Ukrainian].
29. *Zibrannia Hrinchenkiany Muzeiu knyhy i drukarstva Ukrainy ta Kyivskoho universytetu imeni Borysa Hrinchenka: kataloh do 150-richchia vid dnia narodzhennia B.D. Hrinchenka* [Collection of Hrinchenko Studies of the Museum of Books and Printing of Ukraine and the Borys Grinchenko University: catalog for the 150th anniversary of the birth of B.D. Hrinchenko] / Museum of Books and Printing of Ukraine, Borys Grinchenko University; M.O. Hrynyk et al. (Comps.). Kyiv, 2013. 79 p. [In Ukrainian].

30. Klymenko N. Spivpratsia O. Lototskoho y B. Hrinchenka shchodo stvorennia ta poshyrennia ukrainomovnoi knyzhkovoi produktsii u 1894—1900 rr. [Cooperation of A. Lototskyi and B. Hrinchenko in the Creation and Distribution of Ukrainian-Language Book Production in 1894—1900]. *Kyivski istorichni studii* [Kyiv Historical Studies]. 2020. No. 2, pp. 98—105. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.28925/2524-0757.2020.2.14>
31. Klymenko N., Bezzub Y. Politychni praktyky B. Hrinchenka na zlami XIX—XX st. u svitli ego dokumentiv (do 160-richchia vid dnia narodzhennia) [Political Practices of B. Hrinchenko at the Turn of the 19th and 20th Centuries in the Light of Egodocuments (on the 160th Anniversary of His Birth)]. *Ukrainskyi istorichnyi zhurnal* [Ukrainian Historical Journal]. 2023. Iss. 6, pp. 152—172. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/uhj2023.06.152>
32. Klymenko N., Bezzub Y. Storinky z biohrafii Anastasii Hrinchenko: trahichnyi 1908 rik ta zavershennia "Lubenskoï spravy" [Pages from the Biography of Anastasiia Hrinchenko: Tragic Year 1908 and the Conclusion of the "Lubenska Affair"]. *Kyivski istorichni studii*. [Kyiv Historical Studies]. Iss. 2 (15), pp. 66—75. [In Ukrainian].
33. Kozar L. Do rozhliadu lystuvannia Borysa Hrinchenka z Vasylem Stepanenom: folklorystychno-etnografichnyi aspekt [Regarding the Correspondence of Borys Hrinchenko with Vasyl Stepanenko]: Folkloristic-Ethnographic Aspect. *Slovianskyi svit* [Slavic world]. 2019. Iss. 18, pp. 193—207. [In Ukrainian].
34. Kozlov R. Do istorii pershykh publikatsii virshiv Borysa Hrinchenka [On the History of the First Publications of Borys Hrinchenko's Poems]. *Literaturnyi protses: metodolohiia, imena, tendentsii* [Literary Process: methodology, names, trends]. 2022. No. 20, pp. 28—34. [In Ukrainian].
35. Koliadenko O.V. Pohliady Borysa Hrinchenka shchodo ridnomovnoi (ukrainskoï) shkoly (ostannia tretyna 19 — pochatok 20 stolittia) [Views of Borys Hrinchenko on Native-Language (Ukrainian) School (Last Third of the 19th — Early 20th Century)] (Candidate's thesis) / Borys Grinchenko University. Kyiv, 2021. 275 p. [In Ukrainian].
36. Koliadenko O.V. Pohliady Borysa Hrinchenka na znachennia ukrainomovnykh knyh u prosviti naseleння na pidrosiiskykh zemliakh Ukrainy (kinets XIX — pochatok XX st.) [Borys Hrinchenko's Views on the Importance of Ukrainian-Language Books in the Enlightenment of the Population in the under-Russian Lands of Ukraine (Late 19th — Early 20th Century)]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Chernihivskiy kolehium" imeni T.H. Shevchenka. Serii: Pedagogichni nauky* [Bulletin of T.H. Shevchenko National University "Chernihiv Collegium". Series: Pedagogical Sciences]. 2020. Iss. 11, pp. 196—204. [In Ukrainian].
37. Koliadenko O.V. "Slovar ukrainskoï movy" Borysa Hrinchenka i yoho znachennia v kulturno-prosvitnomu rozvytku ukrainskoï natsii (pochatok XX st.) ["Dictionary of the Ukrainian Language" by Borys Hrinchenko and Its Importance in the Cultural and Educational Development of the Ukrainian Nation (Early 20th Century)]. *Innovatsiina pedahohika* [Innovative pedagogy]. 2020. Iss. 28, pp. 37—43. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/28.6>
38. Lavrusenko M.V. Problema holodu v opovidanniakh Borysa Hrinchenka "Bez khliba" y Volodymyra Vynnychenka "Holod": psykhoanalychnyi kontekst [The Problem of Hunger in the Stories of Borys Hrinchenko's "Without Bread" and Volodymyr Vynnychenko's "Hunger": Psychoanalytic Context]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk* [Current Issues in the Humanities]. 2021. Iss. 39 (2), pp. 100—105. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/39-2-17>

39. Lashko M.V. Pedagogichna i prosvitnytska diialnist Marii Hrinchenko (1863—1928) [Pedagogical and Educational Activities of Maria Hrinchenko (1863—1928)] : monograph / Borys Grinchenko University. Kyiv, 2019. 269, [1] p. [In Ukrainian].
40. Levitas F., Kovbasenko, Yu., Salata, O. Rerezentatsiia ukrainsko-yevreiskyh vidnosyn u tvorakh Sholom-Aleikhema ta B. Hrinchenka [Representation of Ukrainian-Jewish Relations in the Works of Sholem Aleichem and B. Hrinchenko]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal* [Ukrainian Historical Journal]. 2020. No. 4, pp. 77—84. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/uhj2020.04.077>
41. Levchuk N. Poetychnyi svit Borysa Hrinchenka [The Poetic World of Borys Hrinchenko]. *Slovo i Chas* [Word and Time]. 2019. No. 12, pp. 33—43. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.33608/0236-1477.2019.12.33-43>
42. Masliuk N.V. Leksykohrafichniy analiz synkretichnykh spoluchnykh zasobiv (na materialy "Slovnika ukrainskoi movy" v 11 tt. ta "Slovaria ukrainskoi movy" za redaktsiieiu B. Hrinchenka [Lexicographic Analysis of Syncretic Connective Means (Based on the "Dictionary of the Ukrainian Language" in 11 Volumes and the "Dictionary of the Ukrainian Language" edited by B. Hrinchenko)]. *Movoznavchyi visnyk* [Linguistics Bulletin]. 2021. Iss. 31, pp. 26—39. [In Ukrainian].
43. Moroz T.V. Movni odynytisi kozatskoho leksykonu v ukrainskomu perekladі Biblii P. Kulisha — I. Puliui ta v "Slovari ukrainskoi movy" B. Hrinchenka [Linguistic Units of the Cossack Lexicon in the Ukrainian Translation of the Bible by P. Kulish — I. Puliui and in the "Dictionary of the Ukrainian Language" by B. Hrinchenko]. *Movoznavchyi visnyk* [Linguistics Bulletin]. 2023. Iss. 34, pp. 6—13. [In Ukrainian].
44. Ogneviuk V., Andrieieva S. Istorychni pohliady Borysa Hrinchenka: Ukrainska natsionalna revoliutsiia seredy XVII st. u vysvitleni intelektualna [Historical Views of Borys Hrinchenko: Ukrainian National Revolution in the Middle of the 17th Century in the Coverage of an Intellectual]. *Skhidnoievropeyskyi istorychnyi visnyk* [Eastern European Historical Bulletin]. 2021. Iss. 21, pp. 68—77. [In Ukrainian].
45. Oleksiuk O., Lihus O. Tvorchist Borysa Hrinchenka yak henerator innovatsiinykh form roboty zi studentamy mystetskoho profilu [The Creativity of Borys Hrinchenko as a Generator of Innovative Forms of Work with Students of Artistic Profile]. *Osvitohihiia* [Osvitohiia]. 2022. No. 11, pp. 68—75. [In Ukrainian].
46. Piatachenko S.V. Folklor sela Nyzhnia Syrovatka u zapysakh Borysa Hrinchenka [Folklore of the Village of Nyzhnia Syrovatka in the Recordings of Borys Hrinchenko]. *Naukovi zapysky Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody. Literaturoznavstvo: zb. nauk. prats.* [Scientific Notes of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. Literary Studies: Collection of Sciences. Works]. 2019. Iss. 4 (94), pp. 156—167. [In Ukrainian].
47. Rusnak I. Borys Hrinchenko pro sposoby rehuliuвання tvorchoho natkhnennia [Borys Hrinchenko on Ways of Regulating Creative Inspiration]. *Synopsys: tekst, kontekst, media* [Synopsis: text, context, media]. 2021. Vol. 27, No. 4, pp. 238—244. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2021.4.6>
48. Skopenko O., Tymbaliuk-Skopenko T. Borys Hrinchenko ta Mykola Lukash: perekuk pokolin [Borys Hrinchenko and Mykola Lukash: Echo of Generations]. *Studia Philologica*. 2019. Iss. 12, pp. 110—114. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2019.12.16>
49. Spiridonova L.M. "Yasni zori": ideino-khudozhnii analiz umovno istorychnoi piesy Borysa Hrinchenka ["Bright Stars": Ideological-Artistic Analysis of the Conditionally

- Historical Play by Borys Hrinchenko]. *Innovatsiina pedahohika* [Innovative Pedagogy]. 2019. Iss. 10 (3), pp. 14—17. [In Ukrainian].
50. Stambol I.I. Borys Hrinchenko yak ideoloh "Braterstva tarasivtsiv" [Borys Hrinchenko as an Ideologue of the "Tarasivtsi Brotherhood"]. *Intelihnetsiia i vlada. Istoriia* [Intelligence and Power. History] 2020. Iss. 42, pp. 145—157. [In Ukrainian].
51. Tarasenko I.Yu. Povsiakdenne zhyttia selian prykordonnykh raioniv Podillia kintsia XIX stolittia (za lystamy V.H. Kravchenka do B.D. Hrinchenka z arkhivnykh fondiv Instytutu rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho) [Everyday Life of Peasants in the Border Regions of Podillia at the End of the 19th Century (Based on the Letters of V.H. Khravchenko to B.D. Hrinchenko from the Archival Fonds of the Institute of Manuscript of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine)]. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy* [Manuscript and Book Heritage of Ukraine]. 2023. Iss. 31, pp. 335—378. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/rksu.31.335>
52. Khmelnytska L. Natsiotvorchi oriientyry naukovo-pedahohichnoi ta hromadsko-prosvitnytskoi diialnosti Borysa Hrinchenka [National Creative Guidelines of Scientific, Pedagogical, and Socio-Educational Activities of Borys Hrinchenko]. *Sotsium. Dokument. Komunikatsiia* [Sotsium. Document. Communication]. 2022. Iss. 14, pp. 65—83. [In Ukrainian].
53. Cheremska O. Pytannia kultury movy v epistoliarii Ahatanhela Krymskoho ta Borysa Hrinchenka [Issues of Language Culture in the Correspondence of Ahatanhel Krymskyi and Borys Hrinchenko]. *Kultura slova* [Culture of the Word]. 2021. Iss. 95, pp. 119—131. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.37919/0201-419X-2021.95.10>
54. Shalak O. Naukova spivpratsia Kalenyka Sheikovskoho i Borysa Hrinchenka kriz pryzmu epistoliarneho naratyvu [Scientific Cooperation of Kalenyk Sheikovskyyi and Borys Hrinchenko through the Prism of Epistolary Narrative]. *Synopsis: tekst, kontekst, media* [Synopsis: text, context, media]. 2023. Vol. 29. No. 3, pp. 206—212. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2023.3.7>
55. Shchoka O. Tematychni hrupy frazem u tvorakh Borysa Hrinchenka [Thematic Groups of Phrases in the Works of Borys Hrinchenko]. *Synopsis: tekst, kontekst, media* [Synopsis: text, context, media]. 2019. Vol. 25. No. 1, pp. 53—58. [In Ukrainian].
56. Yaremenko V. Borys Hrinchenko — natsionalnoi idei smoloskyp [Borys Hrinchenko — Torchbearer of the National Idea. 2nd edition. Revised, improved, supplemented]. Kyiv, 2022. 400 p. [In Ukrainian].
57. Yaremenko V. Borys Hrinchenko pro ukraïnski natsionalni spravy: epistoliarnyi, movnyi ta redaktorskyi aspekty [Borys Hrinchenko on Ukrainian National Affairs: Epistolary, Linguistic, and Editorial Aspects]. *Ukrainskyi informatsiinyi prostir* [Ukrainian Information Space.] 2021. No. 1, pp. 175—196. [In Ukrainian].
58. Yaremenko V. Zhurnalistyka i publitsystyka Borysa Hrinchenka v konteksti sohodennia [Journalism and Publicism of Borys Hrinchenko in the Context of Today]. *Ukrainskyi informatsiinyi prostir* [Ukrainian Information Space]. 2021. No. 2 (8), pp. 108—128. [In Ukrainian].
59. Yaremenko V.V. Naukova i epistoliarna spadshchyna Borysa Hrinchenka : monografiia [Scientific and Epistolary Heritage of Borys Hrinchenko]: monograph. Kyiv, 2021. 383 p. [In Ukrainian].

Received on February 26, 2024

Olena Politova

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University (Kyiv, Ukraine)

E-mail: o.politova@kubg.edu.ua

ORCID: 0000-0002-6516-0828

CURRENT ISSUES OF HRINCHENKO STUDIES IN SCHOLARLY PUBLICATIONS:
BIBLIOGRAPHIC OVERVIEW IN MODERN DIMENSION

The goal of the research. Based on a bibliographic overview of publications by Ukrainian scholars from 2019 to 2023, succinctly characterize the thematic focus of Hrinchenko studies and outline contemporary trends in the development of the main directions of Hrinchenko studies. **Research methodology.** The research methodology is based on the principles of historicism, objectivity, as well as on bibliographic, chronological, problem-thematic, and analytical methods. **The scientific novelty** lies in the analysis of the thematic spectrum of publications on Hrinchenko studies in the contemporary period, providing a concise exposition of their content in various scientific perspectives. This, to some extent, allows for an assessment of the current state of Hrinchenko studies and the contribution of educational institutions, research establishments, and individual scholars to its development. **Conclusions.** The scholarly research on the literary and journalistic works, ideas, public-political, and pedagogical activities of Borys Hrinchenko during the period of 2019—2023 was conducted by experts from the educational sphere, historians, archivists, and library specialists. The results of their work were actively disseminated both in dissertations, monographs, scientific collections, and in individual publications in periodicals such as the Ukrainian Historical Journal, East European Historical Bulletin, the electronic specialized journal Synopsis: Text, Context, Media, Kyiv Historical Studies, Education Studies, and others. The volume and diversity of the issues within the informational flow on Hrinchenko studies in the modern period highlight the need for the creation of a separate bibliographic guide — Hrinchenko Studies.

Key words: Borys Hrinchenko, Hrinchenko studies, bibliography, scholarly publications, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 2019—2023.